

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
KHOA LUẬT

PGS.TS. HOÀNG THỊ KIM QUẾ
(CHỦ BIÊN)

GIÁO TRÌNH

**LÝ LUẬN CHUNG VỀ
NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT**

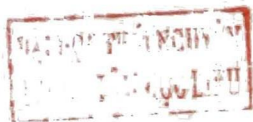
NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
KHOA LUẬT

PGS. TS. HOÀNG THỊ KIM QUẾ (Chủ biên)

GIÁO TRÌNH
LÝ LUẬN CHUNG VỀ
NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT

(In lần thứ hai)

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI - 2007

Giáo trình này được xuất bản theo Nghị quyết No 21 ngày 28 tháng 9 năm 2005 của Hội đồng Khoa học và đào tạo Khoa Luật trực thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội với tính chất là công trình khoa học của Khoa.

Chủ biên

PGS. TS. HOÀNG THỊ KIM QUẾ

Tập thể tác giả

- 1. PGS. TS. Hoàng Thị Kim Quế** viết các chương:
I, II, III (phần II, III, IV), VII, X, XII, XIII, XV, XVI, XVII, XVIII, XX, XXIV
- 2. PGS. TS. Nguyễn Văn Động** viết các chương:
IV, V (phần III), VI, VIII, IX, XIV (phần III)
- 3. PGS. TS. Phạm Hữu Nghị** viết các chương:
XIX, XXI, XXII
- 4. PGS. TSKH. Lê Văn Cẩm** viết chương XXIII
- 5. TS. Nguyễn Việt Hương** viết các chương:
III (phần I), V (phần I, II), XIV (phần I, II)

© Khoa Luật ĐHQG Hà Nội giữ bản quyền

LỜI GIỚI THIỆU

Trong chương trình đào tạo cử nhân luật học và trở thành hệ thống các khoa học pháp lý, Lý luận chung về nhà nước và pháp luật có vị trí, vai trò đặc biệt quan trọng. Lý luận chung về nhà nước và pháp luật là hệ thống các tri thức cơ bản, bao quát toàn bộ đời sống nhà nước và pháp luật. Năm vững những tri thức cơ bản này là điều kiện cần thiết để có thể tiếp thu các tri thức chuyên ngành về nhà nước và pháp luật ở các môn khoa học pháp lý khác.

Giáo trình **Lý luận chung về nhà nước và pháp luật** của Khoa Luật được xuất bản lần đầu vào năm 1993 và đã được sửa đổi, bổ sung và tái bản nhiều lần. Đây là giáo trình, có chất lượng tốt, là nguồn tài liệu quý, phục vụ tích cực cho việc nghiên cứu, giảng dạy, học tập suốt một thời gian dài. Nay căn cứ vào yêu cầu đổi mới hoạt động đào tạo, đẩy mạnh công tác biên soạn giáo trình, kịp thời phản ánh những vấn đề mới về lý luận và thực tiễn, Khoa Luật trực thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội quyết định chủ trì biên soạn mới giáo trình **Lý luận chung về nhà nước và pháp luật**.

Trong quá trình biên soạn, tập thể tác giả đã tham khảo, kế thừa những tư liệu lý luận quý báu trong giáo trình **Lý luận chung về nhà nước và pháp luật** trước đây của Khoa, các ấn phẩm khoa học khác, cập nhật những thành đổi lớn về lý luận và thực tiễn cho phù hợp. Hệ thống cơ

kiến thức cơ bản của giáo trình được biên soạn theo yêu cầu của giáo trình ở bậc đại học, có sự kế thừa những nguyên lý cơ bản về nhà nước và pháp luật, bổ sung, phát triển để phù hợp với tư duy pháp lý - chính trị hiện đại và phù hợp với điều kiện Việt Nam.

Giáo trình này cũng là kết quả của quá trình giảng dạy, nghiên cứu, khảo sát thực tiễn, học hỏi kinh nghiệm từ nhiều nguồn khác nhau của tập thể các tác giả. Các vấn đề lý luận cơ bản của nhà nước và pháp luật trong cuốn giáo trình này đã mang nội dung mới, phản ánh những đổi thay to lớn trong đời sống nhà nước và pháp luật. Hy vọng rằng giáo trình xuất bản lần này sẽ đáp ứng bước đầu nhu cầu nghiên cứu, giảng dạy, học tập môn học Lý luận chung về nhà nước và pháp luật.

Nhà nước và pháp luật là những hiện tượng xã hội vô cùng đa dạng, phức tạp cả về thực tiễn và lý luận, còn rất nhiều vấn đề đang được đặt ra tranh luận sôi nổi ở phạm vi quốc gia và quốc tế. Mặc dù đã có rất nhiều nỗ lực, cố gắng trong lao động khoa học, tổ chức biên soạn song vì đây là lĩnh vực rất phức tạp, khó khăn nên chắc chắn trong nội dung của giáo trình này vẫn còn nhiều hạn chế, khiếm khuyết. Với tinh thần học hỏi, chia sẻ thông tin, kinh nghiệm, Khoa Luật rất mong nhận được những ý kiến góp ý của các đồng nghiệp, các sinh viên, học viên và đồng đạo bạn đọc quan tâm để tiếp tục hoàn thiện giáo trình, chương trình giảng dạy, nghiên cứu Lý luận chung về nhà nước và pháp luật.

KHOA LUẬT
ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

LỜI NÓI ĐẦU

*Thời cuộc mới đã và đang đặt ra cho lý luận chung về nhà nước và pháp luật ở cấp độ khoa học và môn học những thách thức, yêu cầu và điều kiện phát triển mới. Những đổi thay lớn lao trong đời sống quốc gia và quốc tế đã và đang tác động mạnh mẽ đến quá trình đào tạo luật học nói chung giảng dạy môn **Lý luận chung về nhà nước và pháp luật** nói riêng. Với tư cách là một khoa học pháp lý độc lập trong hệ thống các khoa học pháp lý, Lý luận chung về nhà nước và pháp luật có vị trí, vai trò to lớn, là khoa học pháp lý cơ sở có tính chất phương pháp luận cho các khoa học pháp lý khác. Điều đó được xác định bởi phạm vi những vấn đề mà khoa học pháp lý này nghiên cứu, mục tiêu, định hướng đào tạo luật học trong thời kỳ đổi mới đất nước nhằm cung cấp những kiến thức cơ bản mang tính hệ thống, toàn diện về những kiến thức chuyên sâu về các lĩnh vực của đời sống nhà nước, pháp luật. Với tư cách là một môn học, không chỉ dừng lại ở việc cung cấp tri thức, Lý luận chung về nhà nước và pháp luật còn có vai trò, nhiệm vụ trong việc hình thành, bồi dưỡng cho sinh viên tư duy pháp lý, năng lực phân tích, tiếp cận các hiện tượng, các vấn đề chính trị - pháp lý sinh động và đa dạng của thực tiễn.*

Nhằm thực hiện yêu cầu đổi mới hoạt động giảng dạy học tập, biên soạn giáo trình phù hợp với thực tiễn và l

luận ở nước ta trong giai đoạn hiện nay, được sự đồng ý, phê duyệt của Khoa Luật - Đại học Quốc gia Hà Nội, tập thể tác giả chúng tôi đã triển khai việc biên soạn mới giáo trình **Lý luận chung về nhà nước và pháp luật**. Trong quá trình biên soạn, tập thể tác giả đã tham khảo, kế thừa những tư liệu quý từ cuốn giáo trình **Lý luận chung về nhà nước và pháp luật** trước đây của Khoa Luật do PGS.TS. Nguyễn Cửu Việt làm chủ biên cùng một đội ngũ các nhà khoa học trong và ngoài Khoa biên soạn. Tập thể tác giả cũng nhận được sự quan tâm, giúp đỡ, góp ý chân thành của các đồng nghiệp, các sinh viên, học viên trong việc tổ chức biên soạn. Các tác giả đã xác định một số quan điểm cơ bản có tính chất chỉ đạo, xuyên suốt nội dung giáo trình như sau:

Đây là giáo trình dành cho bậc đào tạo cử nhân ngành luật nên mức độ, phạm vi các vấn đề trình bày phải đảm bảo tính phù hợp, tính vừa sức, tính khoa học, thực tiễn và mục tiêu đào tạo.

Các khái niệm, phạm trù, quan điểm cơ bản về nhà nước và pháp luật tuy về tên gọi vẫn như cũ nhưng đã mang nhiều nội dung mới cho phù hợp dòng chảy cuộc sống. Đơn cử như về bản chất nhà nước, bản chất pháp luật, nguồn gốc pháp luật, chức năng nhà nước, vai trò nhà nước trong “một thế giới đang chuyển đổi” v.v... đã được trình bày, phân tích với cách tiếp cận mới, phù hợp với đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước ta, với tư duy lý luận và thực tiễn hiện nay. Nhiều định nghĩa về các hiện tượng nhà nước, pháp luật đã được trình bày với nội dung vừa có sự kế thừa truyền thống vừa có những yếu tố hiện đại và phù hợp với điều kiện thực tế Việt Nam.

Trong từng vấn đề, các tác giả còn đề cập đến nhiều quan điểm khác nhau để gợi mở, định hướng nghiên cứu suy ngẫm và vận dụng. Với cấp độ là giáo trình bậc đại học nên việc đưa thông tin lý luận vào từng vấn đề cũng có giới hạn. Việc đi sâu nghiên cứu các vấn đề mới, phức tạp thì được dành ở các giáo trình, sách chuyên khảo sau đại học. Giáo trình mới lần này ngoài chức năng chính là phục vụ cho việc giảng dạy, học tập, nghiên cứu ở bậc đại học ngành luật còn là tài liệu khoa học có giá trị tham khảo cho học viên sau đại học và đông đảo các bạn đọc quan tâm tìm hiểu những vấn đề lý luận cơ bản về nhà nước và pháp luật.

Nhà nước và pháp luật vốn là những vấn đề xã hội với cùng rộng lớn, đa dạng, phức tạp, vận động không ngừng. Biên soạn giáo trình **Lý luận chung về nhà nước và pháp luật**, do vậy, là công việc rất khó khăn, phức tạp. Trong quá trình tổ chức biên soạn, các tác giả đã có nỗ lực lớn, nghiêm túc, tham khảo nhiều nguồn tài liệu và tiếp thu sự góp ý của các đồng nghiệp. Tuy nhiên đây là lĩnh vực rất phức tạp, khó khăn nên chắc chắn trong nội dung của giáo trình này vẫn còn nhiều hạn chế, khiếm khuyết. Tập thể tác giả rất mong nhận được những ý kiến góp ý với tinh thần trách nhiệm khoa học của các đồng nghiệp, các sinh viên, học viên và đông đảo bạn đọc quan tâm để tiếp tục hoàn thiện giáo trình trong những lần xuất bản sau.

THAY MẶT TẬP THỂ TÁC GIẢ

CHỦ BIÊN

PGS.TS. Hoàng Thị Kim Quế

CƠ CẤU GIÁO TRÌNH
LÝ LUẬN CHUNG VỀ NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT
(LLCNNPL)

